

Manuskript nr 1010. Smål.
Minnens: s. saml.

ACC. N:R

M. 9110: 1-11.

Landskap: Småland

Upptecknat av: (okänd)

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år i

Hv att, som kunde göra troll osynligt,
hittades av bonde, - åter sämja i huset. s. 1.

Smålämningen och Hvin. (vers) s. 4-11

Minnen":s saml.

Landskap: Inland Upptecknat av: (okänd)

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Det var i ett hus, der ständig oenighet rädde såväl mellan man och hustru som ock mellan barnen, och detta förhållande blef alltid värre vid och under jultiden, denna fridens och glädjens tid, och så hade det fortgått många år. En julafton stod mannen och högg ved till julbrasan, då han oförmodat hörde ett susande öfver sig i luften samt röster af samtalande, av hvilka en sade till en annan: "Ja du, Belzebub har gett mig lof att äfven denna jul slå mig ned hos Johannes Persson här (så hette vedhuggaren), för der triffes jag utmärkt. Det går ingen dag, som jag ej lyckas reta honom mot hustrun och barnen mot hvarandra. Det blir en gång en välkommen tillökning hos oss der-nere, då dessa dött." Bonden häpnade och förstod, att det var de onda andarna, som nu drogo ut på gästning öfver julen och äfven ämnade hedra honom med besök. I detsamma nedföll något från luf-

Skriv endast på denna sida!

M. 9110:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ten, och vid närmare påseende befanns det vara en hatt, en sådan, som troll och andar begagna för att göra sig osynliga, men sjelva kunna de, då de hafva den på sig, se allt. Bonden tog hatten på sig och gick in. Hustrun höll just på att lyfta "doppgrytan" från elden, men den ena grytfoeten stötte mot och hela innehållet hvälfdes ut. Förskräckt kröp hustrun hop i en vrå, väntande på den sedvanliga agan från mannen, men i ovanligt mild ton sade denne: "Bry dig inte om det, Kristina, vi få väl något annat att äta idag, det der gjorde ju ingenting." Mannen, som hade trollhatten på sig, han hade sett hvad det var grytan stötte emot, det var just den der orostiftaren, hvilken nyss flugit öfver hans hufvud, då han högg ved och som nu lagt sig vid grytfoeten för att få osämjan i gång. Då det ej lyckades på detta sätt gick han till barnen och hviskade något i deras öron och genast voro de i fullt kif med hvarandra. Fadren, som förr antingen ej alls skulle brytt sig om detta eller åtnöjt sig med en salfva eder öfver dem eller gett dem en spark, gick nu till dem och förmanade dem till endragt, samt ontalade att det endast var en ond ande som intalat dem osämjan och för att visa dem det satte han hatten på deras hufvud. Dessa förskräcktes då de sågo det rysliga vidundret, och lofvade med en mun att aldrig mer bli osams. Nu blef det ett annat tillstånd i detta hus. Här, som förr rådt vrede och hat med

M. 9110:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

allt det onda, som dermed följer, voro nu alla i kärlek och endrägt förenade. Då husfaderen följande julafton åter högg ved på samma ställe som året innan, hörde han i luften samma röst, som sade till sina kamrater: "I år vill jag icke vara hos Johannes Persson, jag trifves ej der längre, ty nu råder der ej split och oenighet, utan sänja och endrägt. Jag förmodar att ingen af er vill åtaga er det?" Ett enstämmigt nej blef svaret, och i bondens hem kom aldrig mer någon sådan julgäst.

Avskrift ur "Fören.Smål.
Minnen":s saml.

ACC. NR. M. 9110: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av:

Härad: 4 Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Smäländingen och Hin.

En sommarnatt
Mer skön i nordén
Än dagen annorstäds på jorden.
Stum Makulls(?) Pelle på en stubbe satt.
Inga tårar fuktade hans öga,
O i loppet äro de så tröga,
När vår plåga stigit till sin höjd;
Tunga suckar klämdes ur hans hjerta
Vittnande om djupet af hans smärta
Och hans afstånd ifrån lugn och fröjd. -
Vid hans fötter lägo fyra hundar;
Skiljde grymt från Smälands lundar
Fördes de till Stockholm vid hans hand
Att hos någon obarmhertig herre

Skriv endast på denna sida!

M. 9110:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Svälta eller det som var än värre
Ledas hela sommaren i band.
Par om par, som kring sitt hem vid plogen
Utmed honom stod en hungrig hjord
Utaf fromma oxar, för Stockholmarns bord
Till en läcker biffstek redan mogen.
Kom så hit tillfälligtvis
Hin, directe från Paris
Der han haft att syssla med förnuften
Sökt att spränga Wellington i luften
Och tillaga åt Fransosen än ett ris.
Glädjen i hans hemska öga lyste,
Ty han såg att jemren ej tog slut;
Och så godt han åt vår Pelle myste
Den han tyckte såg snutfager ut,
Och just sådan som han fann af nöden
För ett litet lustigt tidsfördrif
Ty då han ej honom fick på glöden,
Wille han ej komma åt hans lif
Utan endast för sitt nöjes skull försöka
Om ej, som så mycken annan träss
En Smäländing kunde ock förmäs

M. 9110:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Att bedragen på hans altar röka.
Lik en ljusens engel syntes han
Lugnets stillhet rädde på hans panna
Och det ädla och det sanna
I hans milda öga brann.
Likväl visste hundarna att skälla,
Ingen skälm för dem kan sig förstålla,
Och vår Pelle utaf häpnad spratt
Och tog ödmjukt af sin hatt.
"Mitt kära barn", så sade Hin, "jag tycker
Du ser mig ut, som du behöfde tröst;
Jag lugnet^{ser} /ät ditt beklända bröst.
Säg mig allenast hvad dig trycker!"
En skynt af glädje log åt Pelles själ
Af Engelns blida uppsyn lugnad.
"Ditt tal", han sade, "är en hugnad.
Jag ser du önskar blott mitt väl,
Jag derfor vill mitt tyngda hufvud lätta
Och vad som händt mig dig berätta.
Att drifva oxar ser du är mitt värf
Som jag påtagit mig till mitt förderf.
I början utaf denna måne
Gick jag från gränsen ner till Skåne

mot
Skriv endast på denna sida!

M. 9110:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Med tjugo stycken och kom hit,
Der du mig hedrat med visit;
Idag så der vid middagsstunden
Kom sättandes en tuparsvagn
Med en grefvinna i; du vet bäst till hvad gagn
Och for som haren far för hunden.
Jag ropte:söta hennes nåd!
Kör ej med sådant öfverdåd
Kör vackert, vackert genom driften!
O nådiga! o hör min bön,
Och Gud skall gifva henne lön
Som han har lofvat det i Skriften.
Det halp ej, och det var gunäs
Som hälla vatten på en gäs,
Ty vagnen flög och Kusken smällde;
En oxe tog en sådan skräck,
Att i galopp och i fullt sträck
Han kosan inåt skogen ställde
Jag honom sökt den hela dag;
Men o! förgäfves sökte jag
Och honom ej än återfunnit.
Hvad blir nu af mig, arme man!

Skriv endast på denna sida!

M. 9110:8.

På tjugo år jag ej förvärfva kan
Hvad på en enda dag försvunnit
Och det som värre är, jag har ej (något) bröd
Ty det var han som bar min rensel
Med maten i; o! hvilken pensel
Kan riktigt måla all min nöd."
"O! Stilla dig, min käre gubbe!"
Så sade Hin: "Af denna stubbe
Jag tusen oxar skapa kan.
Hvad synes dig väl om en sådan man!
Och på det du må rätt begripa
Att jag kan dra dig ur din knipa
Så vill jag uppenbara mig
I min sannskyldiga gestalt för dig."
Och när han detta sagt, hans vackra vingar
Falla från hans skuldra. Amaranten i hans här,
Nu till ormar ombytt, andra ringar
Än sin sköna blommas, kring hans tinning slår.
Öfver alabasterhvita handen
Björnens ludna klädning gror,
Hofvar, långa horn och klor,
I hans öga svafvelgula branden

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9110:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och hans min som Nigerns babian
Ensam härmar, vittnade att det var Fan.
Förskräckt sjönk Pelles hjerta från sitt rätta ställe.
Dock blef han lugn igen vid detta Faens tal:
"Nu ser du hvem jag är, min gode Pelle
Och icke blott en veklig sälle
Som trippar menuett i himlens granna sal;
Men ~~en~~^{den} som valsa kan i afgrunden på bal.
Och att du ej må tro, det jag blott far med flärden
Så vill jag visa dig all riken uti verlden
Med deras herlighet; gör sen hvad jag begär
Och jag till egendom dig alltihop förär."
Och derpå tog han fram Homanii Mappa Mundi
Förbättrad af Professor Bundy
Bad Pelle noga höra på
Och höll sin föreläsning så:
"Här ser du jordens krets. Der har du Malta,
Som ger dig gryn och malt.
Här sträcker sig för dig det salta
Medelhafvet, som ger salt.
Här ligger Frankrike med sina viner
Här Engeland med tenn och ull,

M. 9110:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Der borta sundet med sin tull,
Italien här med apelsiner.
Här ser du Skånes land med all sin gröt,
Der Östergyllen med sina bönor
Nej ärter, Dannern ock med sina nöt
Och Helsingland med tjäderhonor -
Jag visar icke mer. Du allt förvärfva kan
Om du blott reser dig och hurtigt ropar: "Hurra!
Ja lefve Hin och ingen ann!"
Men Pelle var ej god att purra.
Han tänkte för sig sjelf: "Männ icke Hin
Förklarar så geografin
Som bibeln, och han derfor icke drömde?
Och märkte han, att Hin, som var så käck
Att visa allt, liksom förlägen gömde
Med venstra handen jemnt en liten fläck.
"Hör", sade han, "Patron! tillåt mig våga
I min enfaldighet en liten fråga
Hvad är det för en bit Herrn håller tummen på?"
"Hå", sade Hin, "än sen? Jo det är Små-Smål-
Småland. Det kan jag ej lofva
Ty det är mor mins morgon-gäfva; "

M. 9110: //.

Då reste Pelle sig, gaf till ett häftigt rop
Och röt: "Hvad är det som du skräflar!
Åh tig! och drag för tusan djeflar!
Ty utom Smäland må du sjelf ha alltihop."

(Afskrifvet efter en gammal (?) kopia.)

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
